

УДК 338.48:502.131.1(4-672ЄС)

Горбатих А.О.¹, Мамотенко Д.Ю.²

¹ студ. гр. ГФ-214м, НУ «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

² канд. екон. наук, доцент, НУ «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В КРАЇНАХ ЄС

Екологічний туризм у країнах Європейського Союзу набуває стратегічного значення в умовах реалізації Європейського зеленого курсу (European Green Deal) та трансформації туристичного сектору до моделі сталого розвитку. Актуальність дослідження зумовлена потребою формування нової парадигми управління туристичними дестинаціями, орієнтованої на адаптацію до кліматичних змін, збереження біорізноманіття, енергоефективності і соціальну інклюзивність. Згідно з «White Paper on Sustainable Tourism Governance in the Euro-MED area. Tourism & Climate Adaptation» [1] екотуризм розглядається як стратегічний інструмент досягнення кліматичної нейтральності в середземноморських країнах, що дозволяє поєднати економічне зростання з охороною природного середовища. Розвиток екологічного туризму є важливою складовою інтегрованих політик територіального розвитку, передбачених програмами Interreg Euro-MED та LIFE, і сприяє зміцненню соціальної згуртованості місцевих громад.

У сучасних дослідженнях [2] визначено, що основними стратегічними пріоритетами розвитку екотуризму є: адаптація туристичних дестинацій до кліматичних ризиків, цифровізація екологічних сервісів, запровадження систем сертифікації сталого туризму та активізація участі місцевих громад. Під впливом глобальних викликів, зокрема зміни клімату, деградації екосистем та сезонних коливань туристичного попиту, ЄС переходить до моделі управління, заснованої на принципах екосистемної стійкості та циркулярної економіки. Відповідно до

рекомендацій «WILDESCAPE EU Territorial Ecotourism Report – 2025», розвиток екотуризму має відбуватися через територіальні ініціативи, які поєднують збереження природних ресурсів, підтримку місцевого підприємництва та розвиток екотуристичних продуктів з високою доданою вартістю [3]. У цьому контексті особливої ваги набуває диверсифікація туристичної пропозиції, зокрема створення екологічних маршрутів у сільських і гірських регіонах, розвиток екоферм, національних парків, біосферних резерватів.

Одним із ключових стратегічних напрямів визначено інтеграцію кліматичної адаптації у політики туризму. Європейські країни, насамперед середземноморського басейну, стикаються зі зростанням температур, дефіцитом водних ресурсів, ерозією узбережжя та збільшенням частоти екстремальних погодних явищ. Це вимагає переходу від реактивних до превентивних механізмів управління туристичними потоками. Впровадження систем моніторингу стану довкілля, оцінки екологічної спроможності територій, впровадження «зелених стандартів» у готельно-ресторанному секторі (Green Key, EU Ecolabel) дозволяє знизити антропогенне навантаження та підвищити конкурентоспроможність DESTINATION. Крім того, важливим напрямом стає підвищення енергоефективності туристичної інфраструктури через використання відновлюваних джерел енергії, систем водозбереження, екологічного транспорту.

Іншим стратегічним пріоритетом є цифровізація та інноваційне управління туристичними ресурсами. Сучасні цифрові платформи для моніторингу екологічних показників, системи big data-аналізу поведінки туристів, а також мобільні додатки для екологічних подорожей формують нову модель управління DESTINATION. Застосування технологій штучного інтелекту й геоаналітики дозволяє оптимізувати туристичні потоки, мінімізувати перевантаження популярних локацій і спрямовувати туристів до менш відвідуваних регіонів, що сприяє просторовій рівновазі розвитку. Водночас цифровізація сприяє прозорості та підзвітності туристичного бізнесу, зокрема через публічні карти екосертифікованих об'єктів, рейтинги сталих DESTINATION, цифрові паспорти готелів із показниками вуглецевого сліду.

Значну увагу в сучасній європейській політиці приділено участі місцевих громад у плануванні та реалізації екологічних туристичних ініціатив. Згідно з WILDESCAPE EU (2025), саме місцеві громади є рушійною силою сталого туризму, оскільки забезпечують збереження нематеріальної культурної спадщини, локальних екопродуктів і традиційного господарювання [3]. Соціальна складова екотуризму передбачає створення робочих місць, підвищення рівня життя населення та підтримку малих підприємств, що працюють у сфері гостинності і сільського туризму. Для цього важливо створити фінансові механізми підтримки через грантові програми, мікрокредитування та податкові стимули для екологічно відповідальних суб'єктів туристичної діяльності.

Важливим завданням стратегічного управління є створення єдиної системи моніторингу екологічного туризму. Така система має включати індикатори ефективності сталого управління дестинаціями: рівень використання природних ресурсів, викиди парникових газів, частку екосертифікованих об'єктів, індекс задоволеності місцевого населення та туристів. Застосування цих показників дозволить проводити оцінку прогресу у досягненні цілей сталого розвитку (SDGs) у туристичній сфері та коригувати державну політику.

Фінансовий аспект екотуризму залишається визначальним чинником його розвитку. Розширення доступу до інвестицій у «зелені» туристичні проєкти потребує співпраці уряду, бізнесу та міжнародних організацій. Інструменти фінансування, що базуються на принципах зелених облігацій, публічно-приватного партнерства, програм Європейського фонду регіонального розвитку (ERDF) та Interreg Euro-MED, створюють підґрунтя для масштабування екотуристичних ініціатив на регіональному рівні [4].

Отже, стратегічні пріоритети розвитку екологічного туризму в країнах ЄС полягають у комплексній інтеграції кліматичної адаптації, цифровізації, соціальної участі та інституційного забезпечення у систему управління туристичними дестинаціями. Екотуризм розглядається як ефективний механізм досягнення цілей сталого розвитку, сприяння територіальній згуртованості та

підвищенню конкурентоспроможності європейського туристичного сектору. Його реалізація потребує узгоджених дій на рівні політик ЄС, національних урядів і місцевих громад, а також формування інноваційної екосистеми, здатної забезпечити баланс між економічними вигодами та екологічною безпекою. Синергія природоохоронних, соціальних та технологічних інновацій має стати основою європейської моделі екотуризму, орієнтованої на довгострокову стійкість.

Список використаних джерел:

1. White Paper on Sustainable Tourism Governance in the Euro-MED area. Tourism & Climate Adaptation. URL: <https://sustainable-tourism.interreg-euro-med.eu/2025/04/14/sustainable-tourism-climate-adaptation-euro-med/> (date of access: 20.10.2025).
2. Mamotenko D., But T. Analysis of ecological tourism in the European Union: strategic guidelines for development. *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*. 2025. Vol. 3, no. 33. P. 10–27. URL: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2025-3/33-01> (date of access: 20.10.2025).
3. WILDESCAPE EU Territorial Ecotourism Report. URL: https://wild-escape.eu/wp-content/uploads/2025/07/WILDESCAPE-EU_Territorial-Ecotourism-Report-1.pdf (date of access: 20.10.2025).
4. White Paper on Sustainable Tourism Governance (2024). URL: <https://sustainable-tourism.interreg-euro-med.eu/wp-content/uploads/sites/6/white-paper-on-sustainable-tourism-governance-in-the-euro-med-area.pdf> (date of access: 20.10.2025).